

Osnovni ukazi v LINUX

Delo z imeniki in datotekami

LS - izpiše vsebino imenika

ls [opcije] imenik

opcije:

-a ali --all izpiše vse datoteke in imenike tudi skrite

--color izpiše datoteke in imenike v različnih barvah

CD - spremeni delovni imenik

cd imenik

PWD - izpiše trenutni imenik

pwd

CP - kopiranje datotek in imenikov

cp [opcije] izvor cilj

opcije:

-r prekopira tudi imenike

-f ali --force prepíše obstoječe cilje, brez opozorila

-i ali --interactive vpraša preden prepíše obstoječe datoteke

-v izpiše dodatne informacije med postopkom

MV - premakne ali preimenuje datoteke

mv [opcije] izvor cilj

opcije:

-r premakne tudi imenike

-f ali --force prepíše obstoječe cilje, brez opozorila

-i ali --interactive vpraša preden prepíše obstoječe datoteke

-v izpiše dodatne informacije med postopkom

RM - izbriše datoteke ali imenike

rm [opcije] datoteka

opcije:

-r izbriše tudi imenike

-f ali --force izbriše datoteke ali imenike, brez opozorila

-i ali --interactive vpraša preden odstrani datoteke ali imenik

-v izpiše dodatne informacije med postopkom

MKDIR - naredi imenik

mkdir imenik

RMDIR - izbriše prazen imenik

rmdir imenik

WHEREIS - poišče mesto, kjer se nahaja določen ukaz, dokumentacija in izvorna koda
whereis [opcije] datoteka

opcije:

- b poišče le izvršne datoteke
- m poišče le dokumentacijo
- s poišče le izvorno kodo
- u poišče nenavadne vnose

WHICH - prikaže polno pot ukaza
which ime_programa

DD - konvertira in kopira datoteko
dd medij datoteka

FILE - ugotovi vrsto datoteke
file [opcije] datoteka

opcije:

- z pogleda v kompresirane datoteke
- b ne izpiše imena datotek, le njihovo vrsto

FIND - išče datoteke v imenikih in podimenikih
find pot [izraz]

izraz:

- name podamo ime datoteke

SORT - uredi vrstice v tekstovnih datotekah
sort [opcije] datoteka

opcije:

- o datoteka navedemo izhodno datoteko

MTOOLS - orodja za dostop do disket za DOS
mtools

DF - izpiše stanje o uporabi diskov
df

DU - oceni porabljeno mesto na disku
du [opcije] datoteka

opcije:

- c prikaže vsoto
- h pretvori v drugi format
- k prikaže v kilobytes
- m prikaže v megabytes

FREE - prikaže količino proste in porabljenega spomina v sistemu
free

Zaustavitev sistema

SHUTDOWN - pripravi računalnik na izklop
shutdown [opcije] čas [sporočilo]

opcije:

- h ustavi sistem
- n hitro ustavi sistem
- r ponovno zaženi sistem
- f hitro ponovno zaženi sistem
- c prekliči ustavitev sistema

čas:

podamo čas ali napišemo now za takoj

sporočilo:

sporočilo, ki je poslano vsem uporabnikom pred izklopom

HALT - pripravi računalnik na izklop
halt

REBOOT - pripravi računalnik na ponovni zagon
reboot

POWEROFF - pripravi računalnik na izklop
poweroff

Izpis vsebine datoteke

CAT - spne datoteke in izpiše vsebino
cat datoteka

MORE - izpiše vsebino datoteke po straneh
more datoteka

LESS - izpiše vsebino datoteke po kateri se lahko sprehajamo naprej in nazaj
less datoteka

GREP - izpiše vrstice, ki se ujemajo vzorcu
grep [opcije] datoteka
opcije:

-e vzorec podamo željeni vzorec

HEAD - izpiše začetek datoteke
head datoteka

TAIL - izpiše konec datoteke
tail datoteka

DIFF - poišče razlike med dvema vrsticama
diff [opcije] datoteka1 datoteka2
opcije:
-i ne razlikuje velikih in malih črk

ECHO - prikaže besedilo
echo [opcije] niz
opcije:
-n ne izpiše odmeva v novo vrsto

UNIQ - izbriše iste vrstice iz urejene datoteke
uniq [opcije] datoteka1 [datoteka2]
opcije:
-u ali --unique izpiše le iste vrstice
-d ali --repeated izpiše le podvojene vrstice
-c ali --count izpiše kolikokrat je izpisana vrstica
datoteka2:
izhodna datoteka

ZCAT - izpiše vsebino kompresirane datoteke
zcat datoteka

Delo s procesi

PS - izpiše status procesov
ps [opcije]
opcije:
-a izpiše vse procese
-r izpiše delujoče procese

KILL - konča proces
kill [opcije] pid
opcije:
-s signal določimo signal za proces, signal 9 konča program
pid:
številka procesa

KILLALL - konča proces po imenu
killall [signal] ime_procesa

RENICE - spremeni prioriteto tekočega procesa
renice prioriteta [-p pid] [-u uporabnik]
prioriteta:
navedemo številko za koliko hočemo povečati oziroma zmanjšati prioriteto procesa

TOP - prikaže procese po uporabi procesorja
top [opcije]

opcije:

-d čas določimo interval osveževanja

DMESG - izpiše ali spreminja nastavitve jedra(kernel-a)
dmesg

UPTIME - izpiše kako dolgo je sistem vključen
uptime

UNAME - izpiše informacije o sistemu
uname [opcije]

-a izpiše vse informacije

-m izpiše tip računalnika

-n izpiše ime računalnika

-r izpiše verzijo sistema

-s izpiše ime sistema

-p izpiše tip procesorja

Orodja za arhiviranje

TAR - orodje za arhiviranje datotek
tar [opcije] arhiv datoteke

opcije:

-czvf kreira nov kompresiran arhiv, ki vsebuje navedene datoteke

-xzvf razširi kompresiran arhiv v imenik, ki ga določimo

-cvf kreira nov arhiv, ki vsebuje navedene datoteke

-xvf razširi arhiv v imenik, ki ga določimo

ZIP - stisne datoteke
zip arhiv datoteke

UNZIP - razširi stisnjene datoteke
unzip [opcije] arhiv

opcije:

-d imenik določimo imenik za razširitev

GZIP - stisne datoteko
gzip datoteka

GUNZIP - razširi stisnjeno datoteko
gunzip datoteka

BZIP2 - stisne datoteko
bzip2 datoteka

BUNZIP2 - razširi stisnjeno datoteko
bunzip2 datoteka

Sprememba lastništva datotek in imenikov

CHMOD - spremeni dostop do datotek
chmod vzorec datoteka

CHOWN - spremeni lastnika datoteke in skupine
chown lastnik datoteka

CHGRP - spremeni lastništvo skupine
chgrp skupina datoteka

UMASK - nastavi vzorec za nove datoteke
umask vzorec

Delo z uporabniki

PASSWD - spremeni geslo uporabnika
passwd

ADDUSER - doda ali obnovi informacije o novem uporabniku
adduser [opcije] uporabnik

opcije:

- d imenik določimo imenik za uporabnika
- e datum dan ko uporabnik ne bo več aktiven (MM/DD/LL)
- g skupina začetna skupina po prijavi
- G skupina dodatne skupine v katere spada uporabnik
- u uid uporabniška številka uporabnika

USERDEL - izbriše uporabnika in njegove datoteke
userdel [opcije] uporabnik

opcije:

- r uporabnikov imenik bo izbrisan

ID - izpiše podatke o uporabniku in skupini
id uporabnik